

Uzasadnienie

1. Potrzeba i cel regulacji

Potrzeba regulacji jest związana z koniecznością wykonania przez Rzeczpospolitą Polską zobowiązań wynikających z wiążących ją umów międzynarodowych w zakresie prawa kosmicznego w związku ze wzrostem aktywności polskich podmiotów w użytkowaniu przestrzeni kosmicznej. Projektowana ustawa będzie realizować postanowienia *Układu o zasadach działalności państw w zakresie badania i użytkowania przestrzeni kosmicznej łącznie z Księżycem i innymi ciałami* (zwanego dalej: „Układem kosmicznym”), *Konwencji o międzynarodowej odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez obiekty kosmiczne* (zwanej dalej: Konwencją o odpowiedzialności za szkody”) oraz *Konwencji o rejestracji obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną* (zwanej dalej: Konwencją o rejestracji”).

Traktaty te zakładają konieczność uregulowania w prawie krajowym następujących kwestii:

- zasad wyrażania zgody na działalność w przestrzeni kosmicznej przez podmioty krajowe;
- wyznaczenia organu odpowiedzialnego za nadzór tego rodzaju działalności;
- zasad prowadzenia krajowego rejestru obiektów kosmicznych;
- zagadnień dotyczących odpowiedzialności państwa oraz kwestii odszkodowawczych.

Artykuł VI Układu kosmicznego nakłada na Państwa Strony Układu obowiązek „upoważnienia i stałego nadzoru” nad działalnością kosmiczną prowadzoną przez „pozarządowe osoby prawne”.

Artykuł II Konwencji o rejestracji zobowiązuje Rzeczpospolitą Polską do stworzenia i administrowania rejestru obiektów kosmicznych wypuszczanych w przestrzeń kosmiczną przez polskie podmioty, przy jednoczesnym, każdorazowym notyfikowaniu tych informacji Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych. Z aktem rejestracji obiektu kosmicznego wiąże się prawo wykonywania przez państwo rejestracji jurysdykcji i egzekwowania określonych prerogatyw oraz obowiązek ponoszenia międzynarodowej odpowiedzialności za działania takiego obiektu.

2. Zakres projektowanych zmian.

Zakres przedmiotowy projektowanej ustawy będzie obejmował działalność kosmiczną w zakresie wykorzystania przestrzeni kosmicznej dla celów pokojowych, zgodnie ze zobowiązaniami Rzeczypospolitej Polskiej wynikającymi z prawa międzynarodowego.

Rozwiązania zawarte w projektowanej ustawie będą zgodne z podstawowymi zasadami prawa kosmicznego wyrażonymi w *Układzie o działalności w przestrzeni kosmicznej*, tj.:

- zasadą wolności badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej dla dobra i w interesie wszystkich krajów,
- zasadą niezawłaszczalności przestrzeni kosmicznej,
- zasadą pokojowego wykorzystania przestrzeni kosmicznej.

2.1. Zakres regulacji (rozdział 1).

Zgodnie z art. 1 projektu, ustawa będzie regulowała zasady prowadzenia działalności kosmicznej, rozumianej zgodnie z definicją działalności kosmicznej przyjętą w niniejszej ustawie, tj. ograniczonej jedynie do wypuszczenia obiektu kosmicznego, jego eksploatacji oraz ewentualnego sprowadzenia obiektu kosmicznego na Ziemię. Działalność kosmiczna będzie mogła być wykonywana jedynie po uzyskaniu zezwolenia.

Projektowana ustawa będzie również podstawą prawną utworzenia i funkcjonowania Krajowego Rejestru Obiektów Kosmicznych. Celem rejestru będzie ewidencjonowanie obiektów kosmicznych, które rozpoczynają swoją działalność w przestrzeni kosmicznej. Ponadto informacje zawarte w rejestrze będą podstawą do uznania Rzeczypospolitej Polskiej za państwo wypuszczające i rejestrujące, a co za tym idzie do pociągnięcia odpowiedzialności RP za ewentualne szkody wyrządzone przez te obiekty oraz wykonywania przez RP jurysdykcji nad tymi obiektami.

Nie każda działalność kosmiczna będzie działalnością gospodarczą w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1829, z późn.zm.). Nie każdej bowiem działalności kosmicznej będzie można przypisać charakter zarobkowy, co zgodnie z ww. przepisem stanowi element konstytuujący działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Z niezarobkowym charakterem działalności będziemy mieć do czynienia w przypadku działalności kosmicznej prowadzonej np. przez uczelnie i ich centra naukowe, jednostki naukowe, centrum naukowe Polskiej Akademii Nauk). Z tego względu, art. 2 projektowanej ustawy przewiduje, że działalność kosmiczna może być wykonywana na zasadach przewidzianych przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

2.2. Definicje (rozdział 2, art. 3)

Projekt definiuje zasadnicze dla regulacji określenia (art. 3 projektu), tj.: działalność kosmiczną, obiekt kosmiczny, operator, państwo wypuszczające oraz szkoda. I tak:

- a) działalność kosmiczna (art. 3 pkt 1 projektu) to wypuszczenie obiektu kosmicznego w przestrzeń kosmiczną, eksploatacja i sprowadzenie obiektu na Ziemię. Zakresem regulacji nie jest objęta w szczególności działalność polegająca na projektowaniu obiektu kosmicznego i jego produkcji. Sam fakt bycia właścicielem obiektu kosmicznego nie oznacza także, iż podmiot ten prowadzi działalność kosmiczną w

rozumieniu przepisów ustawy. Działalnością kosmiczną w rozumieniu projektowanej ustawy nie jest także działalność dotycząca danych przekazywanych za pośrednictwem wypuszczanego obiektu kosmicznego;

- b) obiekt kosmiczny (art. 3 pkt 2 projektu) to obiekt, który będzie wypuszczony lub który został już wypuszczony w przestrzeń kosmiczną, jego części składowe, a także pojazd wynoszący i jego części składowe. Takie rozumienie pojęcia obiektu kosmicznego jest zgodne z regulacjami międzynarodowymi, w szczególności Konwencją o rejestracji obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną
- c) operatorem jest osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która zamierza prowadzić lub prowadzi działalność kosmiczną. Operator może ale nie musi być właścicielem obiektu kosmicznego, którego wyniesienia i operowania w przestrzeni kosmicznej dotyczy działalność kosmiczna objęta zezwoleniem na wykonywanie tej działalności.
- d) definicje państwa wypuszczającego oraz szkody uwzględniają regulacje prawnomiędzynarodowe wynikające z Konwencji o rejestracji obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną oraz Konwencji o międzynarodowej odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez obiekty kosmiczne.

2.3 Zezwolenie na wykonywanie działalności kosmicznej (rozdział 3)

Wykonywanie działalności kosmicznej wymagać będzie uzyskania zezwolenia, wydawanego w formie decyzji administracyjnej przez Prezesa Polskiej Agencji Kosmicznej. Podmiotem zobowiązanym do uzyskania zezwolenia jest operator. Warunki uzyskania zezwolenia określa art. 4 ust. 2 projektowanej ustawy. Art. 4 nakłada m.in. obowiązek posiadania właściwych kompetencji niezbędnych do prowadzenia działalności kosmicznej oraz zastosowania technik w zakresie ograniczenia śmieci kosmicznych, co powinno przełożyć się na bezpieczeństwo wykonywanej działalności kosmicznej. Wzór formularza wniosku o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności kosmicznej zostanie określony w rozporządzeniu. Organ w drodze decyzji odmówi wydania zgody na wyniesienie obiektu, jeżeli nie będą spełnione warunki ustawowe.

W sprawach nieuregulowanych projektowaną ustawą będą miały zastosowanie odpowiednie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz. U. 2013 r. poz. 267 z późn. zm.).

Ustawa zakłada możliwość zmiany warunków zezwolenia w przypadku gdy stwierdzona zostanie niezgodność stanu faktycznego z warunkami, które stanowiły podstawę do udzielenia zezwolenia lub jeśli ze względu na zaistniałe okoliczności konieczna jest taka zmiana oraz cofnięcie zezwolenia w przypadku nieusunięcia naruszeń warunków zezwolenia w określonym terminie.

2.4 Krajowy Rejestr Obiektów Kosmicznych (rozdział 4)

Projektowana ustawa będzie podstawą prawną utworzenia i funkcjonowania Krajowego Rejestru Obiektów Kosmicznych. Celem rejestru będzie ewidencjonowanie obiektów kosmicznych, które rozpoczynają swoją działalność w przestrzeni kosmicznej. Ponadto informacje zawarte w rejestrze będą podstawą do uznania Rzeczypospolitej Polskiej za państwo

wypuszczające i rejestrujące, a co za tym idzie do pociągnięcia odpowiedzialności RP za ewentualne szkody wyrządzone przez te obiekty oraz wykonywania przez RP jurysdykcji nad tymi obiektami.

Organem odpowiedzialnym za prowadzenie rejestru będzie Polska Agencja Kosmiczna. Wpis do Krajowego Rejestru Obiektów Kosmicznych będzie czynnością techniczną o charakterze deklaratoryjnym, potwierdzającym wypuszczenie obiektu kosmicznego zgodnie z warunkami ustawy. Wzór formularza wniosku o wyrażenie zgody na wypuszczenie oraz wpisanie do Krajowego Rejestru Obiektów Kosmicznych zostanie określony w rozporządzeniu. Rzeczpospolita Polska zgodnie z *Konwencją o rejestracji* ma obowiązek notyfikować Sekretarzowi Generalnemu ONZ o każdym wpisie w Krajowym Rejestrze Kosmicznym w języku angielskim. W związku z powyższym, wnioski o wpis do rejestru będą wymagane w języku polskim i języku angielskim.

Konwencja o rejestracji w art. IV określa, iż Rzeczpospolita Polska dostarczy Sekretarzowi Generalnemu ONZ tak szybko, jak jest to praktycznie możliwe, informacji dotyczących każdego obiektu kosmicznego wpisanego do jego Krajowego Rejestru Obiektów Kosmicznych. W związku z powyższym organ prowadzący rejestr zobowiązany jest do wypełnienia, na podstawie informacji w rejestrze, formularza określonego przez Komitet ds. Pokojowego wykorzystania przestrzeni kosmicznej (COPUOS – Committee on the Peaceful Uses of Outer Space). Formularz dostępny jest na oficjalnej stronie internetowej sekretariatu COPUOS (<http://www.unoosa.org/oosa/SORegister/resources.html>). Notyfikacja informacji każdorazowo nastąpi za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, również w formie elektronicznej.

Informacje zawarte w Krajowym Rejestrze Obiektów Kosmicznych będą jawne i będą publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej.

2.5 Opłaty (rozdział 5)

Operator ubiegający się o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności kosmicznej bądź na dokonanie wpisu lub zmianę wpisu w Krajowym Rejestrze Obiektów jest obowiązany wnieść opłatę. Wysokość opłaty będzie uzależniona od rodzaju i wartości obiektu kosmicznego.

2.6 Odpowiedzialność za szkodę (rozdział 6)

Wiążące Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowe ustanawiają:

- obowiązek zapewnienia zgodności działalności w przestrzeni kosmicznej z *Układem kosmicznym* niezależnie od tego czy działalność ta jest podejmowana przez podmioty rządowe czy pozarządowe,
- obowiązek zapłacenia odszkodowania za szkody wyrządzone przez obiekt kosmiczny podmiotom zagranicznym na Ziemi lub statkowi powietrznemu podczas lotu, nawet jeżeli

prowadzona działalność w przestrzeni kosmicznej była zgodna z prawem międzynarodowym.

Ponadto Rzeczpospolita Polska odpowiada za szkody wyrządzone obiektom kosmicznym innych państw lub osobom lub majątkowi na pokładzie takiego obiektu kosmicznego przez polski obiekt kosmiczny, gdy szkoda wynika z jej winy lub z winy osób, za które jest odpowiedzialna.

Z uwagi na przedstawione wyżej zobowiązania międzynarodowe przewidujące odpowiedzialność finansową RP za szkody wyrządzone przez polskie obiekty kosmiczne, bez względu na to, czy miały one charakter rządowy, czy pozarządowy, wypuszczenie obiektu kosmicznego przez podmiot prywatny zgodnie z ustawą o Krajowym Rejestrze Obiektów Kosmicznych będzie podlegało ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej. Ubezpieczenie takie ma na celu ochronę interesów RP w szczególności przed ponoszeniem wysokich kosztów nieprawidłowej działalności kosmicznej polskich podmiotów prywatnych.

Jeżeli szkoda została wyrządzona przez obiekt kosmiczny, dla którego RP jest państwem wypuszczającym, Rzeczpospolita Polska po zapłaceniu odszkodowania państwu trzeciemu w przypadku gdy postępowanie odszkodowawcze było realizowane na podstawie Konwencji o międzynarodowej odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez obiekty kosmiczne, może dochodzić zwrotu wypłaconego odszkodowania do wysokości sumy ubezpieczeniowej. Pozostałą kwotę pokrywa Skarb Państwa, z zastrzeżeniem iż jeśli szkoda nastąpiła z winy operatora lub w związku z naruszeniem warunków zezwolenia, Skarb Państwa może dochodzić regresem zwrotu pozostałego wypłaconego odszkodowania. W przypadku podmiotów, o których mowa w Art. 28, całą odpowiedzialność za szkody ponosi Skarb Państwa.

W przypadku konieczności zapłaty przez Skarb Państwa odszkodowania w związku ze szkodą powstałą w wyniku działalności kosmicznej, środki na jej pokrycie powinny pochodzić z rezerwy celowej budżetu państwa przeznaczonej na finansowanie zobowiązań Skarbu Państwa.

2.7 Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za szkodę (rozdział 7).

Z uwagi na specyfikę ubezpieczenia wypuszczanych obiektów kosmicznych przedmiotowe ubezpieczenie będzie traktowane odmiennie niż pozostałe ubezpieczenia obowiązkowe. Z uwagi na fakt, iż ubezpieczenia OC podmiotów wypuszczających obiekty kosmiczne stanowią niszową linię ubezpieczeniową biznesu w skali globalnej, szczegółowe warunki ubezpieczenia OC (w tym triggera) będą określane w umowie przez obie strony ubezpieczenia, na zasadach rynkowych, w taki sposób, aby była możliwa jego reasekuracja na rynkach światowych, specjalizujących się w tego rodzaju ubezpieczeniach. Zakładano, że minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia wyniesie 60 mln euro w odniesieniu do jednego obiektu kosmicznego, jednakże jest to kwota zbyt duża w szczególności w przypadku start-upów. Prezes Rady Ministrów w drodze rozporządzenia określi wysokość minimalnej sumy ubezpieczenia biorąc pod uwagę rodzaj obiektu kosmicznego oraz ryzyko wystąpienia szkody.

W przypadku obiektów kosmicznych których celem będzie działalność na rzecz podstawowego interesu bezpieczeństwa państwa, nauki, badań lub edukacji (art. 28), obowiązek ubezpieczenia na wypadek wyrządzenia szkody przez obiekt kosmiczny będzie wyłączony. W tym przypadku pełną odpowiedzialność poniesie Skarb Państwa. Decyzja administracyjna dot. wyłączenia konieczności spełnienia warunku ubezpieczenia obiektu lub jego ograniczenia jest odrębnym postępowaniem, które będzie miało miejsce przed złożeniem wniosku o zgodę na wyniesienie obiektu w przestrzeń kosmiczną. Decyzję w tej sprawie wydaje minister właściwy do spraw nauki w przypadku, jeżeli wnioskujący dowodzi, że celem obiektu kosmicznego będzie działalność na rzecz nauki, badań lub edukacji.

W przypadku wystąpienia szkody spowodowanej przez polski obiekt kosmiczny podmiotom zagranicznym i polskim, Polska Agencja Kosmiczna powoła specjalną Komisję ds. zbadania przyczyn i skutków szkody. Działania Komisji będą miały na celu ustalenie okoliczności, przyczyn i skutków zdarzenia oraz wydanie zaleceń i wniosków dla zapobiegania podobnym wypadkom w przyszłości. Komisja nie będzie orzekała co do winy i odpowiedzialności podmiotów. Ustalenia Komisji będą miały charakter opiniodawczy – doradczy. Ponadto Komisja nie będzie miała charakteru stałego, lecz będzie powoływana *ad hoc*. Regulamin jej funkcjonowania określi Prezes Polskiej Agencji Kosmicznej w drodze zarządzenia.

Zgodnie z Konwencją o odpowiedzialności za szkodę roszczenie o odszkodowanie za szkodę przedstawia się w drodze dyplomatycznej. W sytuacji niezaspokojenia roszczeń w drodze rokowań dyplomatycznych zainteresowane strony powołają na żądanie jednej z nich Komisję do rozpatrywania roszczeń.

2.8 Nadzór nad działalnością kosmiczną (rozdział 8)

Rozdział 8 określa zasady sprawowania stałego nadzoru przez Prezesa Polskiej Agencji Kosmicznej na działalnością kosmiczną podmiotów zgodnie z warunkami określonymi w art. 4, w trakcie procedury wydawania zezwolenia oraz w trakcie prowadzenia działalności kosmicznej (możliwość przeprowadzenia kontroli o każdej porze), co wynika z Artykuł VI ratyfikowanego przez RP Układu kosmicznego. Nadzór będzie obejmował również pozyskiwanie informacji czy działalność kosmiczna jest objęta ubezpieczeniem.

2.9 Kary (rozdział 9)

W sytuacji prowadzenia przez podmioty działalności kosmicznej w sposób niezgodny z ustawą oraz prowadzenia działalności kosmicznej bez zezwolenia przewiduje się nałożenie kar pieniężnych.

2.10. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepis epizodyczny, przejściowy i końcowy

W chwili powstania rejestru, w ciągu miesiąca od daty wejścia w życie ustawy do rejestru będą wpisane z urzędu informacje nt. obiektów wypuszczonych w kosmos, o których Rzeczpospolita Polska poinformowała Sekretarza Generalnego ONZ. Przepisy o

ubezpieczeniu nie mają zastosowania w przypadku obiektów kosmicznych wyniesionych w przestrzeń kosmiczną do 31 grudnia 2017 r.

Zmianie ulegną odpowiednie przepisy ustawy o Polskiej Agencji Kosmicznej, w tym m.in. dodane zostanie do zadań Prezesa Agencji udzielanie zezwoleń na wypuszczenie obiektu kosmicznego oraz nadzór nad działalnością kosmiczną, jak również ustawa o swobodzie działalności gospodarczej (art. 75).

3. Zgłoszenie lobbingowe

Stosownie do art. 5 ustawy z 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) oraz art. 52 § 1 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. poz. 979, z późn. zm.) projekt ustawy zostanie udostępniony w BIP Rządowego Centrum Legislacji oraz na stronie rządowego portalu konsultacji publicznych (konsultacje on–line).

4. Oświadczenie o zgodności projektowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

5. Ocena, czy projekt ustawy będzie podlegał notyfikacji zgodnie z przepisami dotyczącymi funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych

Zawarte w projekcie ustawy regulacje nie stanowią przepisów technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.), w związku z tym projekt nie będzie podlegał notyfikacji.

6. Informacja dotycząca przedstawienia projektu właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

7. Termin wejścia w życie

Planuje się, że ustawa wejdzie w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.